

Világpolitika újratöltve: pénz beszél

Molnár Ákos Gergely

molnargergely@proton.me

A világpolitikai eseményeket sokan a felszínen zajló diplomáciai csaták, harctéri események és politikusi nyilatkozatok fényében értelmezik. Pedig a valódi motivációk gyakran nem a nemzetközi jog tiszteletéről, emberi jogokról vagy biztonságról szólnak, hanem hideg gazdasági érdekekről. Ahhoz, hogy valóban megértsük, mi zajlik a világpolitika színpadán, elég egyetlen irányelvet az eszünkbe vésni: kövessük a pénzt.

Donald Trump visszatéréseivel az Egyesült Államok külső politikája markáns fordulatot vett. Az Oroszországgal folytatott diplomáciai manőverek nem csupán az ukrajnai háború befejezésére irányulnak, hanem egy sokkal nagyobb geopolitikai terv részét képezhetik. Trump egy olyan békét akar kialakítani, amely valójában az USA és Oroszország közötti történelmileg egyedülálló gazdasági kooperáció első lépcsőfoka lehetne. A jelenlegi diplomáciai irányok azt mutatják, hogy az USA egy pragmatikus alkut keres, amelyben Ukrajna sorsa csupán másodlagos szempont.

Ez a fordulat különösen érdekes Orbán Viktor nyilatkozatának tükrében, amelyben azt mondta, hogy Oroszországot vissza kell integrálni a világgazdaságba, az európai biztonsági rendszerbe és az energiapiacra. Még mindig egy olyan országról beszélünk, amely nemzetközi jogokat sértve lerohant egy független államot, majd megszállta annak egy részét.

Mégis, a globális hatalmi játszmaiban ez logikus lépés: az USA egyre nagyobb nyomást érez Kína gazdasági felemelkedése miatt, és ennek ellensúlyozására keres szövetségeseket.

Kína nem titkolt célja a "Globális Dél" kialakítása, amely során Afrika, és a feltörekvő ázsiai országok szoros gazdasági és politikai kapcsolatokba lépnek Pekinggel. Kína döbbenetes mértékben szerzi meg az afrikai nyersanyagkincseket, miközben hatalmas infrastrukturális fejlesztésekbe kezdett, vagy vitt végbe máris. Az USA attól fél, hogy ha ez a folyamat tovább folytatódik, akkor Kína és Oroszország közösen leszorítják a világgazdasági porondról. Ezért nyit Trump az oroszok felé, mert hosszútávon Kína ellensúlyozása miatt szüksége van egy erős Oroszországra: szóval ne úgy értelmezzük az amerikai-orosz kapcsolatot, mint barátság, inkább mint üzlet. Trump ki akarja használni Putyint, nem sörözgetni vele.

A Fehér Ház az elmúlt hónapokban egyértelmű jeleit adta annak, hogy hajlandó engedményeket tenni a Kremlnek. Trump közvetlen tárgyalásokat kezdeményezett Szaúd-Arábiában az orosz féllel, kihagyva az EU-t és Ukrajnát. Később az ukrán elnökkel tartott washingtoni találkozója veszekedésbe torkollott, ezután Trump nem is írta alá a megállapodást, amely lehetővé tette volna az amerikai vállalatoknak, hogy 500 milliárd dollár értékben hozzáférjenek Ukrajna nyersanyagaihoz.

Trump lépései azt mutatják, hogy az USA nem humanitárius alapon segít Ukrajnának, hanem kézzelfogható gazdasági érdekek mentén. Mivel Ukrajna a világ egyik leggazdagabb országa nyersanyagok terén, különösen a ritkaföldfémek és energiaforrások tekintetében, Trump üzletet akar kötni ezúttal is. Ha Ukrajna nem hajlandó egy előnyös alkura, az USA könnyedén más geopolitikai stratégiát választhat: Oroszországot vonhatja be a játékba.

A gazdasági realitások felülírják az ideológiát

A világpolitikában az erkölcsi és ideológiai szempontok gyakran másodlagosak a gazdasági érdekek mögött. A nemzetközi kapcsolatban minden állam a saját hasznát keresi, és ennek megfelelően igazítja politikai döntéseit. Ne legyenek tehát senkinek naiv elképzelései a világ politikusainak „jó szándékáról”. Nem számít, hogy politikailag ki-hova tartozik, a legszentebb cél mindig ugyanaz: pénz és hatalom.

Hogy az erkölcs mennyire harmadrangú kérdés, azt bármelyik ország érdekszférájának alapos átvizsgálása esetén megtudhatjuk. Vegyük például Franciaországot, aki a legnagyobb politikai és gazdasági befolyással bír az európai országok közül Afrikában, és ezzel versenytársa a kontinensen Kínának. Mégis, a francia gazdasági érdekekhez évtizedek óta tartozó nyugat-afrikai régió az egyik legszegényebb térség, mivel az ottani államok gazdasági modellje egy az egyben a francia gazdasági érdekek kiszolgálására épül.

Magyarország is jó példa erre: az Európai Unió Tanácsa 2022 decemberében úgy döntött, hogy az ország kohéziós politikai keretének 55%-át, 6,3 milliárd euró felhasználhatóságát felfüggeszti, mivel a kormány nem tett eleget a szükséges korrupcióellenes intézkedéseknek és nem biztosította az uniós források átlátható felhasználását.

Mit tesz tehát a magyar kormány?

Alternatív gazdasági partnereket keres, akik kevésbé szólnak bele a magyar politikai ideológiába, és hosszú távú befektetéseikkel jelentős hasznot hozhatnak az országnak. Orbán Viktor miniszterelnök több alkalommal is hangsúlyozta a gazdasági kapcsolatok diverzifikálásának fontosságát, ami jobb, ha eszünkbe vessük kizárólag az üresen kongó államkassza és államadósságok miatt fontos.

Ennek szellemében Magyarország aktívan keresi a kapcsolatokat olyan országokkal, mint Kína, amelyek jelentős beruházásokat eszközölnek az országban, de megemlíthetjük a legújabb török befektetést is, a Tiszaújvárosban épülő állami erőművet, amit a Calik Enerji Swiss AG – Ansaldo Energia S.p.A. nemzetközi konzorcium valósíthat meg, amit Ahmet Çalik török milliárdos alapított és gyanús üzleti érdekeltségei miatt már nyomoztak banki érdekeltségeinél is.

A világpolitika tehát nem fekete-fehér, és senki sem ártatlan szereplője ennek a játszmának. Minden ország, legyen az nagyhatalom vagy kisebb nemzet, ugyanazt a szabályt követi: az etikai és morális szempontok csak addig számítanak, amíg nem ütköznek a gazdasági érdekekkel, de minden üzleti döntést és lépést újra lehet csomagolni más eszmei-ideológiai-erkölcsi csomagolásba, hogy eladhatóbb legyen az emberek számára. E tekintetben Kína, az Egyesült Államok, az Európai Unió – mind ugyanazt a játékot játsszák, csak más eszközökkel.

A világpolitika most átalakulóban van. Többé nem számítanak a történelmi hagyományok, nem fontos, hogy ki-mit tett tegnap. Csakis a kereskedelem számít, a befektetés, a fogyasztás. Jobb oldal, bal oldal, centralista, liberális vagy konzervatív, ezek szép lassan értelmüket veszítik, és csak arra kellene, hogy az emberek megkülönböztethessék választás előtt, hogy melyik „üzletember” mellett tegyék le a voksukat.

Ne legyenek tehát illúzióink: a világpolitika nem a jó és rossz harca, hanem a hatalom és a pénz sakkjátszmája, ahol a szabályokat mindig az erősebb írja, a kisebbek pedig megpróbálnak túlélni, bármi áron.